

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма орієнтована на підготовку вступного випробування з педагогіки на здобуття ступеня «магістр» із спеціальності 014.05 Середня освіта (Біологія), освітня програма Середня освіта. Біологія на основі ступенів «бакалавр» та освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста, здобутого за іншою спеціальністю (напрямом підготовки). Її зміст відповідає змісту педагогічних дисциплін, що вивчаються у вищих навчальних закладах II-IV рівнів акредитації і охоплює в повному обсязі основні педагогічні категорії, поняття, терміни, факти.

Пропонований варіант програми передбачає чітке структурування і розподіл навчального матеріалу за основними розділами: загальні основи педагогіки, теорія виховання, дидактика, школознавство, народна педагогіка, історія педагогіки. Кожен з розділів поділено на теми. Виклад основних положень тем деталізовано, що полегшує абітурієнту пошук літературних джерел і орієнтирів для підготовки до тестової перевірки під час вступних випробувань. За характером відтворення навчального матеріалу всі тестові завдання поділяються на репродуктивні та конструктивні. Тести репродуктивного характеру складають основу першого рівня завдань і вимагають від абітурієнтів відтворення засвоєних ними раніше знань. До другого рівня відносяться тестові завдання репродуктивно-конструктивного характеру і дають можливість вступнику продемонструвати обізнаність з менш відомими фактами, подіями, назвами, термінами. Тести конструктивного характеру передбачають розв'язання творчих завдань і складають основу третього рівня складності. Такі завдання вимагають від абітурієнта визначення найсуттєвішого, стрижневого, спільного, відмінного, що дає змогу виявити глибину і неординарність педагогічного мислення майбутнього студента.

У програмі вказано нові нормативні документи про освіту в Україні, міжнародні правові акти, твори педагогів, мислителів; названо авторів педагогічних теорій, концепцій, класифікацій, сучасних науково-педагогічних досліджень.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

«Затверджено»

Голова приймальної комісії
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки

_____ проф. І. Я. Коцан
« ____ » _____ 2019 р.

**ПРОГРАМА
ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
ДЛЯ ВСТУПНИКІВ НА ОСНОВІ СТУПЕНЯ «БАКАЛАВР»,
МАГІСТР, ОКР «СПЕЦІАЛІСТ», здобутого за іншою спеціальністю,
/напрямом підготовки, для здобуття ступеня «МАГІСТР
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ
014 – «СЕРЕДНЯ ОСВІТА»**

014.07 Середня освіта (Географія), освітня програма Середня освіта (Географія. Економіка)

Луцьк-2019

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма орієнтована на підготовку вступного випробування з педагогіки на здобуття ступеня «магістр» із спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія), освітня програма Середня освіта (Географія. Економіка) на основі ступенів «бакалавр» та освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста, здобутого за іншою спеціальністю (напрямом підготовки). Її зміст відповідає змісту педагогічних дисциплін, що вивчаються у вищих навчальних закладах II-IV рівнів акредитації і охоплює в повному обсязі основні педагогічні категорії, поняття, терміни, факти.

Пропонований варіант програми передбачає чітке структурування і розподіл навчального матеріалу за основними розділами: загальні основи педагогіки, теорія виховання, дидактика, школознавство, народна педагогіка, історія педагогіки. Кожен з розділів поділено на теми. Виклад основних положень тем деталізовано, що полегшує абітурієнту пошук літературних джерел і орієнтирів для підготовки до тестової перевірки під час вступних випробувань. За характером відтворення навчального матеріалу всі тестові завдання поділяються на репродуктивні та конструктивні. Тести репродуктивного характеру складають основу першого рівня завдань і вимагають від абітурієнтів відтворення засвоєних ними раніше знань. До другого рівня відносяться тестові завдання репродуктивно-конструктивного характеру і дають можливість вступнику продемонструвати обізнаність з менш відомими фактами, подіями, назвами, термінами. Тести конструктивного характеру передбачають розв'язання творчих завдань і складають основу третього рівня складності. Такі завдання вимагають від абітурієнта визначення найсуттєвішого, стрижневого, спільного, відмінного, що дає змогу виявити глибину і неординарність педагогічного мислення майбутнього студента.

У програмі вказано нові нормативні документи про освіту в Україні, міжнародні правові акти, твори педагогів, мислителів; названо авторів педагогічних теорій, концепцій, класифікацій, сучасних науково-педагогічних досліджень.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

«Затверджено»

Голова приймальної комісії
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки

_____ проф. І. Я. Коцан
« ____ » _____ 2019 р.

**ПРОГРАМА
ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
ДЛЯ ВСТУПНИКІВ НА ОСНОВІ СТУПЕНЯ «БАКАЛАВР»,
МАГІСТР, ОКР «СПЕЦІАЛІСТ», здобутого за іншою спеціальністю,
/напрямом підготовки, для здобуття ступеня «МАГІСТР
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ
014 – «СЕРЕДНЯ ОСВІТА»**

014.02 Середня освіта (Мова і література (англійська)), освітня програма Середня освіта.
Англійська мова

Луцьк-2019

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма орієнтована на підготовку вступного випробування з педагогіки на здобуття ступеня «магістр» із спеціальності 014.02 Середня освіта (Мова і література (англійська)), освітня програма Середня освіта. Англійська мова на основі ступенів «бакалавр» та освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста, здобутого за іншою спеціальністю (напрямом підготовки). Її зміст відповідає змісту педагогічних дисциплін, що вивчаються у вищих навчальних закладах II-IV рівнів акредитації і охоплює в повному обсязі основні педагогічні категорії, поняття, терміни, факти. Пропонований варіант програми передбачає чітке структурування і розподіл навчального матеріалу за основними розділами: загальні основи педагогіки, теорія виховання, дидактика, школознавство, народна педагогіка, історія педагогіки. Кожен з розділів поділено на теми. Виклад основних положень тем деталізовано, що полегшує абітурієнту пошук літературних джерел і орієнтирів для підготовки до тестової перевірки під час вступних випробувань. За характером відтворення навчального матеріалу всі тестові завдання поділяються на репродуктивні та конструктивні. Тести репродуктивного характеру складають основу першого рівня завдань і вимагають від абітурієнтів відтворення засвоєних ними раніше знань. До другого рівня відносяться тестові завдання репродуктивно-конструктивного характеру і дають можливість вступнику продемонструвати обізнаність з менш відомими фактами, подіями, назвами, термінами. Тести конструктивного характеру передбачають розв'язання творчих завдань і складають основу третього рівня складності. Такі завдання вимагають від абітурієнта визначення найсуттєвішого, стрижневого, спільного, відмінного, що дає змогу виявити глибину і неординарність педагогічного мислення майбутнього студента.

У програмі вказано нові нормативні документи про освіту в Україні, міжнародні правові акти, твори педагогів, мислителів; названо авторів педагогічних теорій, концепцій, класифікацій, сучасних науково-педагогічних досліджень.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

«Затверджено»

Голова приймальної комісії
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки

_____ проф. І. Я. Коцан
« ____ » _____ 2019 р.

**ПРОГРАМА
ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
ДЛЯ ВСТУПНИКІВ НА ОСНОВІ СТУПЕНЯ «БАКАЛАВР»,
МАГІСТР, ОКР «СПЕЦІАЛІСТ», здобутого за іншою спеціальністю,
/напрямом підготовки, для здобуття ступеня «МАГІСТР
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ
014 – «СЕРЕДНЯ ОСВІТА»**

014.04 Середня освіта (Математика), освітня програма Середня освіта . Математика

Луцьк-2019

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма орієнтована на підготовку вступного випробування з педагогіки на здобуття ступеня «магістр» із спеціальності 014.04 Середня освіта (Математика), освітня програма Середня освіта . Математика на основі ступенів «бакалавр» та освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста, здобутого за іншою спеціальністю (напрямом підготовки). Її зміст відповідає змісту педагогічних дисциплін, що вивчаються у вищих навчальних закладах II-IV рівнів акредитації і охоплює в повному обсязі основні педагогічні категорії, поняття, терміни, факти.

Пропонований варіант програми передбачає чітке структурування і розподіл навчального матеріалу за основними розділами: загальні основи педагогіки, теорія виховання, дидактика, школознавство, народна педагогіка, історія педагогіки. Кожен з розділів поділено на теми. Виклад основних положень тем деталізовано, що полегшує абітурієнту пошук літературних джерел і орієнтирів для підготовки до тестової перевірки під час вступних випробувань. За характером відтворення навчального матеріалу всі тестові завдання поділяються на репродуктивні та конструктивні. Тести репродуктивного характеру складають основу першого рівня завдань і вимагають від абітурієнтів відтворення засвоєних ними раніше знань. До другого рівня відносяться тестові завдання репродуктивно-конструктивного характеру і дають можливість вступнику продемонструвати обізнаність з менш відомими фактами, подіями, назвами, термінами. Тести конструктивного характеру передбачають розв'язання творчих завдань і складають основу третього рівня складності. Такі завдання вимагають від абітурієнта визначення найсуттєвішого, стрижневого, спільного, відмінного, що дає змогу виявити глибину і неординарність педагогічного мислення майбутнього студента.

У програмі вказано нові нормативні документи про освіту в Україні, міжнародні правові акти, твори педагогів, мислителів; названо авторів педагогічних теорій, концепцій, класифікацій, сучасних науково-педагогічних досліджень.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

«Затверджено»

Голова приймальної комісії
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки

_____ проф. І. Я. Коцан
« ____ » _____ 2019 р.

**ПРОГРАМА
ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
ДЛЯ ВСТУПНИКІВ НА ОСНОВІ СТУПЕНЯ «БАКАЛАВР»,
МАГІСТР, ОКР «СПЕЦІАЛІСТ», здобутого за іншою спеціальністю,
/напрямом підготовки, для здобуття ступеня «МАГІСТР
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ
014 – «СЕРЕДНЯ ОСВІТА»**

014.03 Середня освіта (Історія), освітня програма Середня освіта. Історія, правознавство

Луцьк-2019

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма орієнтована на підготовку вступного випробування з педагогіки на здобуття ступеня «магістр» із спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія), освітня програма Середня освіта. Історія, правознавство на основі ступенів «бакалавр» та освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста, здобутого за іншою спеціальністю (напрямом підготовки). Її зміст відповідає змісту педагогічних дисциплін, що вивчаються у вищих навчальних закладах II-IV рівнів акредитації і охоплює в повному обсязі основні педагогічні категорії, поняття, терміни, факти.

Пропонований варіант програми передбачає чітке структурування і розподіл навчального матеріалу за основними розділами: загальні основи педагогіки, теорія виховання, дидактика, школознавство, народна педагогіка, історія педагогіки. Кожен з розділів поділено на теми. Виклад основних положень тем деталізовано, що полегшує абітурієнту пошук літературних джерел і орієнтирів для підготовки до тестової перевірки під час вступних випробувань. За характером відтворення навчального матеріалу всі тестові завдання поділяються на репродуктивні та конструктивні. Тести репродуктивного характеру складають основу першого рівня завдань і вимагають від абітурієнтів відтворення засвоєних ними раніше знань. До другого рівня відносяться тестові завдання репродуктивно-конструктивного характеру і дають можливість вступнику продемонструвати обізнаність з менш відомими фактами, подіями, назвами, термінами. Тести конструктивного характеру передбачають розв'язання творчих завдань і складають основу третього рівня складності. Такі завдання вимагають від абітурієнта визначення найсуттєвішого, стрижневого, спільного, відмінного, що дає змогу виявити глибину і неординарність педагогічного мислення майбутнього студента.

У програмі вказано нові нормативні документи про освіту в Україні, міжнародні правові акти, твори педагогів, мислителів; названо авторів педагогічних теорій, концепцій, класифікацій, сучасних науково-педагогічних досліджень.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

«Затверджено»

Голова приймальної комісії
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки

_____ проф. І. Я. Коцан
« ____ » _____ 2019 р.

**ПРОГРАМА
ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
ДЛЯ ВСТУПНИКІВ НА ОСНОВІ СТУПЕНЯ «БАКАЛАВР»,
МАГІСТР, ОКР «СПЕЦІАЛІСТ», здобутого за іншою спеціальністю,
/напрямом підготовки, для здобуття ступеня «МАГІСТР
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ
014 – «СЕРЕДНЯ ОСВІТА»**

014.01 Середня освіта(Українська мова і література), освітня програма Середня освіта.
Українська мова і література. Світова література

Луцьк-2019

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма орієнтована на підготовку вступного випробування з педагогіки на здобуття ступеня «магістр» із спеціальності 014.01 Середня освіта(Українська мова і література), освітня програма Середня освіта. Українська мова і література. Світова література на основі ступенів «бакалавр» та освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста, здобутого за іншою спеціальністю (напрямом підготовки). Її зміст відповідає змісту педагогічних дисциплін, що вивчаються у вищих навчальних закладах II-IV рівнів акредитації і охоплює в повному обсязі основні педагогічні категорії, поняття, терміни, факти. Пропонований варіант програми передбачає чітке структурування і розподіл навчального матеріалу за основними розділами: загальні основи педагогіки, теорія виховання, дидактика, школознавство, народна педагогіка, історія педагогіки. Кожен з розділів поділено на теми. Виклад основних положень тем деталізовано, що полегшує абітурієнту пошук літературних джерел і орієнтирів для підготовки до тестової перевірки під час вступних випробувань. За характером відтворення навчального матеріалу всі тестові завдання поділяються на репродуктивні та конструктивні. Тести репродуктивного характеру складають основу першого рівня завдань і вимагають від абітурієнтів відтворення засвоєних ними раніше знань. До другого рівня відносяться тестові завдання репродуктивно-конструктивного характеру і дають можливість вступнику продемонструвати обізнаність з менш відомими фактами, подіями, назвами, термінами. Тести конструктивного характеру передбачають розв'язання творчих завдань і складають основу третього рівня складності. Такі завдання вимагають від абітурієнта визначення найсуттєвішого, стрижневого, спільного, відмінного, що дає змогу виявити глибину і неординарність педагогічного мислення майбутнього студента.

У програмі вказано нові нормативні документи про освіту в Україні, міжнародні правові акти, твори педагогів, мислителів; названо авторів педагогічних теорій, концепцій, класифікацій, сучасних науково-педагогічних досліджень.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

«Затверджено»

Голова приймальної комісії
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки

_____ проф. І. Я. Коцан
« ____ » _____ 2019 р.

ПРОГРАМА
ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
ДЛЯ ВСТУПНИКІВ НА ОСНОВІ СТУПЕНЯ «БАКАЛАВР»,
МАГІСТР, ОКР «СПЕЦІАЛІСТ», здобутого за іншою спеціальністю,
/напрямом підготовки, для здобуття ступеня «МАГІСТР
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ
014 – «СЕРЕДНЯ ОСВІТА»

014.05 Спеціальність ОС Магістр Середня освіта (Біологія), освітня програма Середня освіта.
Біологія

014.07 Середня освіта (Географія), освітня програма Середня освіта (Географія. Економіка)

014.02 Середня освіта (Мова і література (англійська)), освітня програма Середня освіта.
Англійська мова

014.08 Середня освіта (Фізика), освітня програма Фізика

014.04 Середня освіта (Математика), освітня програма Середня освіта . Математика

014.09 Середня освіта (Інформатика), освітня програма. Інформатика

014.03 Середня освіта (Історія), освітня програма Середня освіта. Історія, правознавство

014.11 Середня освіта (Фізична культура), освітня програма. Фізична культура

014.01 Середня освіта(Українська мова і література), освітня програма Середня освіта.
Українська мова і література. Світова література

Луцьк-2019

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма орієнтована на підготовку вступного випробування з педагогіки на здобуття ступеня «магістр» із спеціальності «Педагогіка вищої школи» на основі ступенів «бакалавр» та освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста, здобутого за іншою спеціальністю (напрямом підготовки). Її зміст відповідає змісту педагогічних дисциплін, що вивчаються у вищих навчальних закладах II-IV рівнів акредитації і охоплює в повному обсязі основні педагогічні категорії, поняття, терміни, факти. Пропонований варіант програми передбачає чітке структурування і розподіл навчального матеріалу за основними розділами: загальні основи педагогіки, теорія виховання, дидактика, школознавство, народна педагогіка, історія педагогіки. Кожен з розділів поділено на теми. Виклад основних положень тем деталізовано, що полегшує абітурієнту пошук літературних джерел і орієнтирів для підготовки до тестової перевірки під час вступних випробувань. За характером відтворення навчального матеріалу всі тестові завдання поділяються на репродуктивні та конструктивні. Тести репродуктивного характеру складають основу першого рівня завдань і вимагають від абітурієнтів відтворення засвоєних ними раніше знань. До другого рівня відносяться тестові завдання репродуктивно-конструктивного характеру і дають можливість вступнику продемонструвати обізнаність з менш відомими фактами, подіями, назвами, термінами. Тести конструктивного характеру передбачають розв'язання творчих завдань і складають основу третього рівня складності. Такі завдання вимагають від абітурієнта визначення найсуттєвішого, стрижневого, спільного, відмінного, що дає змогу виявити глибину і неординарність педагогічного мислення майбутнього студента.

У програмі вказано нові нормативні документи про освіту в Україні, міжнародні правові акти, твори педагогів, мислителів; названо авторів педагогічних теорій, концепцій, класифікацій, сучасних науково-педагогічних досліджень.

ТЕМАТИЧНИЙ ВИКЛАД ЗМІСТУ

Розділ 1. Загальні основи педагогіки

Предмет, завдання та основні категорії педагогіки.

Педагогіка як наука про виховання, освіту і навчання підростаючого покоління та дорослих. Предмет педагогіки - виховання людини. Вживання терміну "виховання" в педагогічній науці (широке соціальне, широке педагогічне, вузьке педагогічне, гранично вузьке). Теорії виникнення виховання: біологічна, психологічна, трудова, релігійна.

Суть та завдання педагогіки у працях класиків педагогічної думки: О.Духнович про народну педагогіку ("Народная педагогия"); К. Ушинський про завдання педагогіки ("Програма педагогіки для спеціальних класів жіночих навчальних закладів"); О.Музиченко ("Що таке педагогіка і чому вона вчить?").

Основні педагогічні поняття як категорії педагогічної науки. Педагогічні категорії і поняття – виховання, навчання, освіта, самоосвіта і самовиховання; педагогічний закон, закономірність, принцип, правило; мета, зміст, методи, засоби, результат, форми організації навчання і виховання.

Галузі педагогіки, зв'язок педагогіки з іншими науками.

Система педагогічних наук: загальна педагогіка (загальні основи, дидактика, теорія виховання, школознавство), вікова педагогіка (переддошкільна, дошкільна, шкільна, для дорослих), спеціальна педагогіка (дефектологія): тифло-, сурдо-, олігофренопедагогіка, корекційна педагогіка, логопедія, історія педагогіки, окремі методики викладання; порівняльна педагогіка, етнопедагогіка, соціальна педагогіка.

Взаємозв'язок педагогіки з іншими науками (філософією, соціологією, демографією, економікою, політикою, етикою, естетикою, фольклористикою, літературою, історією, етнографією, кібернетикою, біологією, психологією, віковою фізіологією). Джерела сучасної педагогіки: народна педагогіка; педагогічна спадщина минулого; педагогічні дослідження; передовий педагогічний досвід; . Завдання педагогіки на сучасному етапі.

Методи науково-педагогічних досліджень. Поняття "метод науково-педагогічного дослідження". Емпіричні методи педагогічного дослідження (спостереження, опитування, експеримент, тестування) та теоретичні (аналіз, синтез, індукція, дедукція, порівняння, аналогія, моделювання). Етапи педагогічного дослідження: визначення проблеми, теми дослідження; постановка мети й завдань дослідження; вибір об'єкта й предмета дослідження; попередній аналіз інформації; умов і методів розв'язання проблеми; формулювання початкових гіпотез, їх теоретична та експериментальна перевірка; аналіз та узагальнення одержаних результатів, педагогічних фактів, їх наукове обґрунтування; побудова теоретичних висновків.

Групи методів науково-педагогічних досліджень. Педагогічне спостереження, його види (вибіркове, суцільне; пряме, опосередковане; неперервне, дискретне тощо), вимоги до проведення спостереження. Методи опитування (бесіда, анкетування, інтерв'ю). Види питань в анкетах та інтерв'ю (відкриті, закриті, напівзакриті). Методи оцінювання. Методи вивчення документації та учнівських робіт. Методи аналізу та узагальнення педагогічного досвіду. Педагогічний експеримент, його види (в залежності від мети - констатуючий, формуючий; за місцем проведення - природний, лабораторний). Послідовність та вимоги до проведення експерименту. Методи математичної статистики в педагогіці.

Професія вчителя у суспільстві. Роль і значення професії вчителя. Наукові та народні трактування терміну "вчитель". Співвідношення між поняттями "вчитель" і "педагог". Головне призначення вчителя за народною педагогікою – навчити людину бути Людиною. Функції вчителя (навчальна, виховна, розвивальна). Педагоги-класики про роль і значення вчителя: Я.

Коменський про значення посади вчителя, М. Пирогов про завдання вчителя у школі, І. Франко про ідеал народного вчителя, Т. Лубенець про народного вчителя, К. Ушинський про вимоги до педагога, В. Сухомлинський про покликання вчителя. Основні вимоги до особистості вчителя: загальногромадянські, індивідуально-психологічні, морально-педагогічні, практично-соціальні.

Розвиток, виховання і формування особистості. Зв'язок педагогіки з психологією і фізіологією дитини. Кількісні та якісні зміни людської істоти. Вікова періодизація дитини з погляду психології і фізіології (новонароджений, немовля, переддошкільний, дошкільний, молодший шкільний, підлітковий вік, рання юність). Процеси акселерації і ретардації в розвитку дитини. Теорії, що пояснюють принципи акселерації.

Біологічне і соціальне в розвитку особистості. Філософський понятійний апарат про людину: людина як фізична істота, індивід, особистість, індивідуальність. Спадковість і середовище (макро-, мезо-, мікро-) як фактори розвитку особистості. Виховання як цілеспрямований фактор розвитку особистості школяра. Л.Виготський про взаємозв'язок двох зон розвитку – актуальної та найближчої.

Розділ 2. Теорія виховання

Мета і завдання виховання. Ідеал виховання. Національний виховний ідеал. Мета виховання як педагогічне поняття. Проблема змісту мети виховання у працях видатних філософів (Сократ, Платон, Піфагор, Демокрит). Я. Коменський про мету виховання, К. Ушинський про індивідуальну та соціальну мету виховання, М. Пирогов про головну мету виховання, А.Макаренко про програму формування особистості, Г. Ващенко про ідеал і мету виховання. Сучасне трактування мети виховання (на основі міжнародних правових актів, Державної національної програми "Освіта" (Україна ХХІ століття), Закону України "Про освіту", Концепції національного виховання).

Сутність процесу виховання. Виховання як цілеспрямований, цілісний, багатогранний, довготривалий і безперервний процес. Зовнішня (виховний вплив) і внутрішня (самовиховання) сторони виховання. Функції виховного процесу. Виховання, самовиховання і перевиховання. Зовнішні і внутрішні суперечності виховання. Закономірності процесу виховання.

Принципи виховання як вихідні положення, що визначають зміст, методи і форми організації роботи вихователя. Принцип народності у вихованні дітей. К. Ушинський про використання принципу народності у вихованні. Принцип цілеспрямованості виховання. Зв'язок виховання з працею, активною діяльністю дітей. Використання цього принципу у практичній діяльності Р. Оуена, Й. Песталоцці, С. Шацького (колонія "Бадьоре життя"), М. Пістрака (школа-комуна ім. П. Лепешинського), В. Сороки-Росинського, А. Макаренка, В. Сухомлинського та ін. Принцип виховання особистості в колективі. Виховання з опорою на позитивне в особистості. Поступовість, послідовність, систематичність виховних впливів. Всебічний розвиток ініціативності, самодіяльності, творчості вихованців. Відповідність виховання віковим особливостям учнів. Індивідуальний, особистісний підхід у процесі виховання. Принципи гуманізації, демократизації, безперервності, етнізації, диференціації та інтегративності (єдності педагогічних умов школи, сім'ї та громадськості) виховання.

Методи і форми виховання. Поняття про методи і прийоми виховання, засоби і форми організації виховної роботи. Співвідношення між поняттями "метод" і "прийом" у вихованні. Класифікація методів виховання: методи формування свідомості особистості (бесіда, лекція, диспут, дискусія, переконання, навчання, приклад); методи організації діяльності, спілкування та формування позитивного досвіду суспільної поведінки (привчання, вправи, педагогічна вимога, громадська думка, створення виховуючих ситуацій, прогнозування); методи стимулювання (заохочення, покарання, змагання). Класифікації Г. Щукіної,

М. Ярмаченка та ін. Види педагогічних вимог за А.Макаренком (пряма, опосередкована). В.Леві, Р.Кемпбел, А.Макаренко, В.Сухомлинський про використання методів заохочення та покарання. Методи самовиховання (самопізнання, самооцінка, самостимулювання, самовплив, самозвіт, самонавіювання, самоаналіз, самоконтроль, самокритика). Використання методів самовиховання в працях В. Сухомлинського та Т. Костюка.

Підходи до класифікації організаційних форм виховання: за кількістю учасників, за змістом, за основним об'єктом діяльності тощо. Фронтальні (масові), групові (гурткові), індивідуальні форми виховання.

Формування учнівського колективу та його вплив на особистість школяра. Поняття про колектив, його основні ознаки, структура колективу (формальна, неформальна). Функції учнівського колективу (організаційна, морально-виховна, стимулююча). Стосунки у колективі: гуманні, нейтральні, асоціальні, ділові й особистісні. Стадії розвитку колективу за А. Макаренком. Шляхи формування колективу: робота з активом, висунення вимог, принцип паралельної дії, перспективні лінії, формування здорової громадської думки, організація гуманного стилю спілкування дітей, тону у колективі. Теорія колективу у спадщині видатних педагогів. А. Макаренко, В. Сухомлинський, Ш. Амонашвілі про колектив.

Розумове виховання. Формування світогляду. Поняття про розумове виховання, інтелектуальний розвиток особистості. Зміст і завдання розумового виховання. Розуміння завдань розумового виховання класиками вітчизняної педагогіки та психології. П. Блонський про завдання розумового виховання, В.Сухомлинський про розумове виховання. Зарубіжні педагоги IX - XX століття про закономірності розумового виховання: Г. Кершенштейнер, С. Френе, М. Монтессорі, Р. Штайнер. Культура розумової праці, шляхи розумового виховання. Народна педагогіка про роль знань в житті людини.

Формування світогляду особистості – одне з основних завдань розумового виховання. Поняття про світогляд. Види світогляду (за ступенем загальності, за ступенем історичного розвитку, за ступенем теоретичної зрілості). Світогляд особистості та суспільний світогляд, матеріалістичний та ідеалістичний світогляд. Основні функції світогляду: орієнтаційна, інформаційно-відображувальна та оцінювальна. Психологічні компоненти світогляду: пізнавальні (світосприймання, світорозуміння, світоспоглядання), емоційні (відчуття, хвилювання), вольові (вчинки, дії, ставлення, поведінка). Найважливіші компоненти структури світогляду: система наукових знань, погляди, переконання, ідеали. Компоненти структури світогляду: об'єктивні (знання) та суб'єктивні (погляди, переконання, ідеали). Фактори, що впливають на формування світогляду (суспільство, сім'я, навчання, виховання, матеріальні умови життя, засоби духовного задоволення). Науковий світогляд і релігія. Світський характер виховання у сучасній школі. Процес формування наукового світогляду: озброєння учнів глибокими науковими знаннями, формування у школярів глибокої переконаності в істинності наукових знань, включення учнів в активну трудову і громадську діяльність. Дидактичні умови ефективності формування наукового світогляду (доказовість теоретичних висновків і фактів; дотримання принципу історизму, розвиток пізнавальної активності та самостійності учнів у навчанні, стимулювання емоційного ставлення учнів до навчального матеріалу, врахування в роботі індивідуальних і вікових особливостей учнів; зв'язок навчання та виховання з життям). Світоглядні уявлення, вірування українського народу. Світоглядні поняття, які були поширені в Україні до прийняття християнства. Вірування, пов'язані з нечистою силою. Православ'я - релігія українців. Релігійні свята, пов'язані зі світоглядними уявленнями, їх значення у житті народу. Методика ознайомлення молодших школярів із традиціями українського народу, народними святами і звичаями.

Моральне виховання. Поняття про мораль. Загальний та історичний аспекти морального виховання. Християнські заповіді. Християнська концепція зла. Основні поняття з питань морального виховання: моральні цінності, моральний ідеал, моральні принципи, моральна свідомість, моральні почуття, моральна діяльність, моральні переконання, моральна спрямованість особистості. Основні завдання та напрями морального виховання. Психолого-педагогічні основи моральної поведінки. Зміст морального виховання у сучасній школі. Форми та методи роботи вчителя-вихователя з морального виховання учнів. Використання методів народної педагогіки в моральному вихованні школярів. Морально-етичні норми, що склалися історично. Відображення в народній педагогіці морально-етичних норм. Використання принципів народної педагогіки у діяльності видатних просвітителів-педагогів: Г. Сковороди, К. Ушинського, Ю. Федьковича, О. Духновича, І. Франка. Відображення народної моралі у прислів'ях, приказках, звичаях українського народу. Особливості використання у моральному вихованні молодших школярів національної української символіки. Біблія як важливий засіб морального виховання дітей. К. Ушинський А. Макаренко, В. Сухомлинський про шляхи виховання дисциплінованості школярів.

Трудове виховання. Поняття про трудове виховання. Мета і завдання трудового виховання школярів у сучасних умовах. Досвід трудового виховання у педагогічній спадщині Й. Песталоцці, Р. Оуена, Д. Дьюї, С. Френе, Ж.-Ж. Руссо, Г. Сковороди, С. Шацького, А. Макаренка, В. Сухомлинського. Зміст, форми і методи трудового виховання дітей у початковій школі. Трудове виховання як основа народної педагогіки. Види дитячої праці й умови її ефективності у вихованні. Система трудового виховання. Характеристика основних компонентів профорієнтації (професійна інформація, професійна консультація, професійний відбір, професійна адаптація). Методика організації різних видів трудової діяльності молодших школярів.

Естетичне виховання. Поняття про естетику, естетичне виховання, естетичну культуру. Основні категорії естетичного виховання: естетичні ідеали, естетичні смаки, естетичні цінності. Завдання естетичного виховання, його зв'язок з іншими напрямками виховання особистості. Принципи та система естетичного виховання школярів.

Засоби естетичного виховання: пізнання, праця, гра, природа, побут, мистецтво, людське спілкування, ознайомлення з культурою народу, традиціями, побутом. Характерні особливості усної народної творчості, народного образотворчого мистецтва України. Педагогічні умови їх ефективного використання у роботі з дітьми шкільного віку. Шляхи естетичного виховання: виховання на уроках естетичного циклу та у позакласній роботі. В. Сухомлинський про естетичне виховання дітей засобами природи та мистецтва. Компоненти змісту естетичного виховання: естетична свідомість, естетичні почуття, досвід художньо-творчої діяльності. Естетичне виховання молодших школярів у сім'ї.

Фізичне виховання. П. Лесгафт, А. Макаренко, Г. Ващенко, В. Сухомлинський про роль фізичного виховання. Традиції фізичного виховання в українській народній та козацькій педагогіці. Завдання фізичного виховання та збереження здоров'я дітей. Засоби фізичного виховання: фізичні вправи (гімнастика, ігри, туризм); природні фактори (повітря, сонце, вода); гігієнічні умови праці та побуту. Система фізичного виховання, її елементи: уроки фізкультури; фізкультура у режимі шкільного дня; позакласна робота, позашкільна робота з фізичного виховання. Фізичне виховання у сім'ї. Досвід сім'ї Нікітіних.

Вчитель – класний керівник. Робота вчителя з дитячими організаціями. Специфіка організації виховної роботи в групі подовженого дня (ГПД). Завдання і напрями діяльності класного керівника в "Положенні про загальноосвітню школу". Психолого- педагогічні уміння

класного керівника (на основі професіограми): аналітичні, гностичні, проектувальні, конструктивні, організаторські, комунікативні. Складові педагогічної майстерності вчителя-класного керівника. Основні завдання і функції (виховна, організаторська, інформаційно-методологічна, дослідницька, соціальна, координаційна) класного керівника. Специфіка позанавчальної роботи класовода початкових класів. Взаємозв'язок у роботі вчителя і вихователя ГПД. Організація роботи груп продовженого дня у школі. Особливості режиму праці і відпочинку в ГПД. Умови ефективного проведення різних форм виховної роботи з дітьми в умовах ГПД. Робота вихователя з батьками учнів. Діяльність молодіжних і дитячих організацій України, їх роль у вихованні школярів.

Виховання дітей у сім'ї. Робота школи з сім'єю. Поняття про сім'ю, сімейні стосунки, функції сім'ї. Історичні типи сім'ї. Моногамна сім'я - найпоширеніший історичний тип сім'ї. Основні типи сучасних сімей - проста (мала, індивідуальна, нуклеарна); складна (розширена, нероздільна, братська). Нуклеарна сім'я – найпоширеніший тип сучасної сім'ї. Причини її чисельного домінування. Сімейні традиції українського народу. Функції української жінки, які склалися історично, її роль у сім'ї. Історичний розподіл домашньої праці на жіночу й чоловічу. Спільна трудова діяльність членів сім'ї, участь дітей у праці сім'ї. Сімейні обряди. Значення сім'ї у вирішенні завдань різнобічного розвитку особистості дитини. Класики вітчизняної педагогіки про загальні умови сімейного виховання. А.Макаренко про авторитет батьків, В.Сухомлинський про підготовку батьків до шкільно-сімейного виховання дітей. В.Леві про статеве виховання в сім'ї. Особливості виховання дітей у сім'ях Косачів і Алчевських. Форми роботи з батьками: масові (педагогічна лекція, науково-практична конференція, день відкритих дверей, відкритий урок, консультування, вечори запитань і відповідей, батьківські збори); групові (робота батьківського комітету, групові збори-бесіди); індивідуальні (індивідуальна бесіда, обговорення характеристики учня, відвідування сім'ї учня, запрошення батьків до школи, індивідуальна консультація, індивідуальне педагогічне доручення). Спільні проблеми сім'ї і школи: інтенсивна нуклеризація сім'ї, труднощі поєднання професійної та сімейної ролі жінки, виключення дітей із трудового процесу у міській сім'ї, неблагополучні сім'ї. Недоліки виховання дітей у неблагополучних сім'ях.

Розділ 3. Дидактика

Предмет і основні категорії дидактики. Дидактика - теорія освіти і навчання. Історія розвитку дидактики (Х. Хельвіг, Й. Юнг, Я. Коменський, Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці, Й. Герbart, А. Дістервег, Г. Спенсер та ін.). Я. Коменський про користь дидактичного мистецтва для батьків, вчителів, учнів, шкіл. Предмет дидактики. Основні поняття теорії освіти і навчання. Види дидактичних категорій за змістом: процесуальні - навчання, освіта, самоосвіта; функціональні - методи навчання, зміст освіти, засоби навчання, мета навчання, результат навчання, форми організації навчання; методологічні - закони навчання, закономірності навчання, принципи навчання, дидактичні правила. Зв'язок дидактики з іншими науками (методиками навчальних предметів, психологією, анатомією, фізіологією, шкільною гігієною, філософією, кібернетикою, народною дидактикою, логікою, теорією виховання, філософією освіти). Завдання дидактики в умовах відродження національної школи.

Сутність процесу навчання. Характерні ознаки процесу навчання (двосторонній характер, спільна діяльність вчителя та учнів, керівництво зі сторони вчителя, пізнавальний характер діяльності та ін.). Спільне і відмінне між навчанням і науковим пізнанням. Функції процесу навчання: освітня, виховна, розвивальна, їх взаємозв'язок. Українські педагоги про використання елементів народознавства у навчальному процесі. Структура процесу навчання.

Мета як вихідний компонент процесу навчання. Структура учіння школярів під керівництвом вчителя і без його керівництва. Суперечності як рушійні сили процесу навчання. Зовнішні і внутрішні, об'єктивні і суб'єктивні, істотні і неістотні суперечності навчання. Проблемне навчання як одна з форм подолання навчально-пізнавальних суперечностей.

Поняття "технологія навчання". Історичні етапи становлення поняття "технології навчання". Особливості диференційованого, індивідуалізованого, модульного, рейтингового та інших технологій навчання.

Поняття про мотиви навчальної діяльності. Класифікація мотивів навчання: соціальні, пізнавальні; безпосередньо спонукальні, перспективно - спонукальні; позитивні, нейтральні, негативні; зовнішні, внутрішні. Особливості формування позитивної мотивації у шестирічних дітей.

Процес засвоєння знань - логічний шлях пізнання істини (від живого споглядання до абстрактного мислення і від нього до практики). Етапи засвоєння знань: емпіричний (відчуття, сприймання, уявлення), раціональний (розміння, усвідомлення, узагальнення, систематизація) і практичний (закріплення, використання). Я. Коменський про стадії навчання; ступені навчання за Й. Гербартом. Основні форми логічного засвоєння знань – поняття, судження, умовиводи.

Закономірності, принципи і правила навчання. Поняття про закони і закономірності процесу навчання. Закономірності розвивального характеру навчання у працях Л. Виготського, П. Гальперіна, О. Леонтєва, Г. Костюка. Класифікація закономірностей навчання (за І. Підласим). Загальні закономірності – закономірності мети, змісту, якості, методів навчання, управління навчанням. Конкретні закономірності – змістово-процесуальні, гносеологічні, психологічні, кібернетичні, соціологічні, організаційні.

Принципи навчання як відображення закономірностей процесу навчання. Принципи навчання у працях Я. Коменського, К. Ушинського, О. Духновича, Й. Песталоцці. Традиційні принципи навчання: наочності, науковості, доступності, свідомості та активності, систематичності та послідовності, міцності, зв'язку теорії з практикою. Трактують принцип наочності Я. Коменським, Й. Песталоцці, К. Ушинським, М. Корфом. Види наочності. Умови успішного використання наочності на уроці. Основні вимоги до принципу науковості. Фактори, які впливають на доступність навчання. Л. Занков та В. Давидов про співвідношення принципів науковості і доступності навчання. Прийоми підвищення пізнавальної активності учнів. Врахування вікових та індивідуальних особливостей у навчанні. О. Духнович про диференційований підхід у навчанні. Виховуючий характер навчання. Ідеал першочерговості загальнолюдського виховання у роботах М. Пирогова, К. Ушинського. Дидактичні принципи Л. Занкова. Співвідношення дидактичних принципів і компонентів навчання за Ю. Бабанським.

Поняття правил навчання. Я. Коменський про правила навчання. Класифікація правил навчання у працях А. Дістервега.

Зміст освіти і навчання. Поняття про зміст освіти, його складові частини. Знання, уміння, навички, види вмінь та навичок. Види освіти (в залежності від завдань і змісту підготовки учнів): загальна, політехнічна, професійна. Зміст освіти як відображення стратегічної мети виховання. Об'єктивні і суб'єктивні фактори, які впливають на зміст освіти. Критерії відбору змісту освіти за Ю. Бабанським. Основні принципи відбору змісту шкільної освіти на сучасному етапі: демократизм, гуманізм, загальнолюдські та національні цінності. В. Давидов про розвивальні можливості змісту освіти. М. Ерднієв про подачу змісту освіти у вигляді великих блоків. Диференційоване навчання як засіб ефективного оволодіння кожною дитиною необхідними знаннями, вміннями та навичками. Шляхи реалізації

диференційованого навчання. Теорії освіти: класична (формальна) Й. Гербарта; реальна (матеріальна) Г. Спенсера.

Нормативні документи, в яких відображається зміст освіти: навчальні плани, навчальні програми, навчальні підручники, навчальні посібники. Навчальний план загальноосвітньої школи. Інваріантна та варіативна складові навчального плану початкової школи. Альтернативні навчальні плани. Поняття про навчальні програми. Розділи навчальної програми початкової школи. Принципи побудови навчальних програм (лінійна, концентрична, спіральна, комбінована). Вимоги до навчальних програм. Альтернативні навчальні програми для початкової школи.

Навчальний підручник. Види підручників і навчальних посібників: на основі класифікації наук (гуманітарні, фізико-математичні, природничі і т. д.); за характером викладу матеріалу (академічні, прикладні); за провідними методами викладу матеріалу (інформаційні, проблемні, програмовані, комплексні). Функції підручника: освітня, розвивальна, виховна; управлінська, інформаційна, мотиваційна, пізнавальна, тренувальна, технологічна (за О. Савченко, Ч. Куписевич). Структура підручника: текст (основний, додатковий, пояснювальний); позатекстові компоненти - апарат організації засвоєння; ілюстративний матеріал: засоби образної та знакової наочності, апарат орієнтування (за Д. Зуєвим). Вимоги до підручників: педагогічні, методичні, поліграфічні.

Методи навчання. Поняття про методи навчання, прийоми навчання. Особливості прийомів навчання в роботі педагогів-новаторів: Ш. Амонашвілі, С. Рубцевої, С. Логачевської, С. Лисенкової, Є. Ільїна, В. Шаталова, І. Волкова, В. Едігея, Є. Потапової. Різні підходи до класифікації методів навчання: за джерелом інформації, за зовнішньою формою прояву (Д. Лордкіпанідзе, Є. Голант, С. Перовський); за дидактичною метою (М. Данилов, Є. Єсіпов); за рівнем пізнавальної діяльності учнів (І. Лернер, М. Скаткін); за ознакою активності учнів (Є. Голант); за полінарністю (В. Паламарчук, В. Паламарчук); за бінарністю (М. Махмутов). Різні підходи до класифікацій методів навчання. Функції методів навчання.

Історичний підхід вітчизняних та зарубіжних педагогів-гуманістів до вибору активних методів навчання (Я. Коменський, Ж.-Ж. Руссо, М. Пирогов, К. Ушинський, П. Блонський).

Характеристика методів навчання за джерелом одержання знань: розповідь, пояснення, лекція, бесіда, робота з книгою; спостереження, демонстрація, ілюстрація; лабораторні роботи, практичні заняття, практикум, вправи. Види вправ: підготовчі, ввідні, пробні, тренувальні, творчі, контрольні, письмові, графічні, практичні. Види бесід: в залежності від дидактичної мети: підготовча, пояснювальна, підсумкова, контрольна; за рівнем пізнавальної самостійності учнів: репродуктивно-відтворювальна, евристична. Групи методів навчання за логікою викладу матеріалу: індуктивні, дедуктивні, традуктивні. Групи методів навчання за характером пізнавальної активності учнів: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемний виклад, частково-пошуковий, дослідницький.

Проблемне навчання. Проблемна ситуація та проблемна задача. Рівні проблемності. Проблемне навчання в початковій школі. Основи програмованого навчання. Машинне і безмашинне програмування. Способи програмування: лінійне, розгалужене, змішане. Алгоритмізація навчання. Можливості програмованого навчання в початковій школі. Перспективи розвитку й застосування програмованого навчання. Комп'ютеризація навчання. Поняття про види навчання. Традиційні види навчання, що склалися історично: догматичне, пояснювально-ілюстративне, проблемне, програмоване. Класифікація видів навчання: в залежності від характеру викладання і засвоєння знань, від специфіки побудови змісту навчального матеріалу і провідних методів і засобів, які використовуються при цьому; на основі

характеру організованої вчителем мислинневої діяльності учнів; в залежності від способу розкриття змісту навчального матеріалу і характеру контролю за його засвоєнням; за ступенем використання в навчальному процесі навчальних машин. Переваги та недоліки традиційних методів навчання.

Проблеми вибору методів навчання, комплексного їх застосування. Критерії вибору методів навчання.

Форми організації навчання. Поняття про організаційні форми навчання. Розвиток організаційних форм навчання: індивідуальне та індивідуально-групове навчання, групове (колективне) навчання: братські школи України; класно-урочна система навчання; белланкастерська система навчання; форми вибіркового навчання: батавська система, мангеймська; система індивідуального навчання; проєктивна система навчання.

Класифікація форм організації навчання за дидактичною метою: форми теоретичного навчання; комбінованого навчання; практичного навчання; трудового навчання. Загальні форми організації навчання; спеціальні організаційні форми навчання. Розвивально-рольова форма організації навчального процесу та її можливості у початковій школі. Поняття про ділову гру. Навчання у парах змінного складу.

Урок як основна форма організації навчальної діяльності у сучасній школі. Сучасні вимоги до уроку: дидактичні, організаційні, світоглядні, психологічні, етичні, гігієнічні. Класики педагогіки про вимоги до уроку: К.Ушинський про перші уроки в початковій школі; Х. Алчевська - примітки про вдалі та невдалі уроки в школі. Поняття про структуру уроку: макроструктура (етапи уроку) і мікроструктура (елементи кожного етапу уроку). Типологія уроків: за основною освітньою метою (В. Єсіпов, М. Махмутов, В. Онищук); за основними етапами навчального процесу (С. Іванов); за основним способом проведення (І. Казанцев). Структура уроків за основною дидактичною метою. Інтегровані та нестандартні уроки в початковій школі. Підготовка вчителя до уроку. Алгоритм побудови уроку. Перспективна підготовка. Тематичне та поурочне планування навчального матеріалу.

Поняття про екскурсію. Класифікація навчальних екскурсій: за відношенням до навчальної програми (програмні, позапрограмні); за змістом (тематичні: одно-, багато-тематичні); комплексні (оглядові); за місцем проведення у ході навчального процесу (вступні, супровідні, заключні). Етапи проведення екскурсії та вимоги до неї.

Домашня самостійна робота учнів, її види. Обсяг і час виконання домашньої навчальної роботи школярами. Специфіка та організація самостійної роботи у групах подовженого дня. Етапи самопідготовки та функції вихователя на кожному з них. Форми організації навчальної пізнавальної діяльності: індивідуальні, парні, групові, фронтальні, колективні, спільні та відмінні особливості форм організації навчальної діяльності. Умови вибору та застосування форм організації навчальної діяльності учнів на уроці.

Контроль та оцінка знань учнів. Поняття про контроль, перевірку та оцінку знань, умінь і навичок учнів. Структура контролю знань: перевірка (виявлення, вимірювання); оцінювання, облік. Функції перевірки знань. Види контролю: попередній, поточний, тематичний, періодичний (внутрішкільний та інспекторський), підсумковий та самоконтроль.

Форми контролю: фронтальний, груповий, індивідуальний, комбінований та самоконтроль.

Поняття про методи контролю знань. Класифікація методів контролю знань: спостереження за різними видами діяльності учнів на уроці, в навчальних майстернях тощо; усна перевірка, письмова перевірка, графічна перевірка, перевірка практикою, програмована (тестова) перевірка.

Педагогічні вимоги (принципи) до перевірки знань учнів у процесі навчання. Поняття про обсяг знань. Рівні засвоєння знань: репродуктивний, реконструктивний, творчий. Якість засвоєння знань: міцність, повнота, глибина, оперативність, гнучкість, конкретність, систематичність, системність, узагальненість. Критерії якості знань, умінь та навичок у методиках викладання різних предметів у початковій школі. Характеристика бальної системи оцінювання знань. Початковий, середній, достатній і високий рівні знань учнів. Педагогі-гуманісти минулого та сучасного про оцінювання знань учнів: В. Сухомлинський Ш. Амонашвілі, В. Шаталов. Оцінювальне судження та "оцінка" в 12-бальній системі. Психологія оцінювання знань учнів за О. Савченко.

Розділ 4. Школознавство

Система освіти в Україні. Поняття про систему освіти, її залежність від соціально-політичних, економічних та культурних факторів. Основні міжнародні та вітчизняні законодавчі акти, на яких базується система освіти України: "Конвенція про права дитини" (1989), "Загальна декларація прав людини" (1948), Конституція України (1996), Закони України "Про освіту" (1991), "Про загальну середню освіту" (1999), "Положення про загальноосвітній навчальний заклад" (2000). Основні принципи освіти в Україні. Структура й основні компоненти освіти. Дошкільна освіта. Загальна середня освіта. Середня загальноосвітня школа трьох ступенів (початкова, основна, старша) як основний вид середніх закладів освіти Заклади освіти для громадян, які потребують соціальної допомоги та реабілітації. Навчальні заклади, спеціалізовані школи, ліцеї, гімназії, колегіуми, навчально-виховні комплекси (об'єднання) для розвитку здібностей, обдарувань, талантів дітей. Позашкільна, професійно-технічна, вища та післядипломна освіта. Освітньо-кваліфікаційні рівні вищої освіти. Приватні навчальні заклади. Альтернативні та авторські школи в Україні, за кордоном.

Національна доктрина розвитку освіти. Національна доктрина розвитку освіти як система концептуальних ідей і поглядів на стратегію та основні напрямки розвитку освіти у першій чверті ХХІ століття. Мета державної політики щодо розвитку освіти. Пріоритетні напрями державної політики щодо розвитку освіти. Національний характер освіти і національне виховання. Стратегія мовної освіти. Освіта – рушійна сила розвитку громадянського суспільства. Освіта і фізичне виховання як основа для забезпечення здоров'я громадян. Шляхи забезпечення рівного доступу до здобуття освіти. Способи реалізації безперервності освіти. Шляхи впровадження інформаційних технологій в освіту. Управління освітою.

Управління і керівництво освітою та школою в Україні. Поняття про управління як цілеспрямовану діяльність з метою розвитку, вдосконалення, впорядкування системи освіти. Демократизація і гуманізація системи управління освітою в Україні. Органи державного управління освітою. Органи громадського самоврядування в системі освіти. Внутрішкільне керівництво і контроль. Принципи і методи внутрішкільного керівництва, його зміст та форми реалізації. Типовий статут середнього загальноосвітнього закладу освіти. Функції ради закладу освіти, педагогічної ради школи, адміністрації. Організація внутрішкільного контролю за діяльністю педагогічних працівників, його зміст, види, методи й форми.

Розділ 5. Народна педагогіка

Суть і структура народної педагогіки. Поняття про народну педагогіку. Народна педагогіка як джерело і основа становлення національної системи виховання.

Основні розділи (складові) народної педагогіки – родинознавство, народне дитинознавство, народна родинна (батьківська) педагогіка, народна дидактика і народна педагогічна деонтологія.

Мета, зміст, принципи, форми і методи в практиці народного виховання. Народні уявлення про основні чинники формування особистості (спадковість, середовище, виховання). Основна мета народної педагогіки. Провідні принципи виховання: гуманізм, природовідповідність, зв'язок виховання з життям, виховання в праці, врахування вікових та індивідуальних особливостей вихованців, систематичність і послідовність виховання, єдність вимог, повага до особистості. Народна педагогіка про форми організації виховання. Форми народного виховання: індивідуальна (догляд дорослих за дитиною), групова (виховання дітей у сім'ї, участь дітей і молоді в об'єднаннях ровесників), фронтальна (масова).

Народні методи виховання. Методи формування суспільної поведінки (уклад життя та діяльності дітей, вправи і привчання, додержання функціонального режиму праці та відпочинку, виконання різних доручень і обов'язків, дитячі ігри та забави), методи формування суспільної свідомості (розповідь, бесіда, роз'яснення, наставляння, інформування, порада, дискусія), стимулюючі методи (педагогічна вимога, суспільна думка, орієнтація на очікувану радість, змагання, заборона, застереження, навіювання, заохочення і покарання). Традиції взаємодопомоги і суспільного самоуправління в Україні як чинник громадянського виховання підростаючого покоління.

Народна дидактика. Поняття про народну дидактику. Головна мета народної дидактики. Принципи навчання в народній педагогіці: природовідповідність, відповідність віковим та індивідуальним особливостям, наочність, єдність чуттєвого пізнання з логічним, свідомість і активність, доступність, міцність знань, зв'язок навчання з життям, єдність знань, умінь і навичок, поєднання навичок з працею. Методи народної дидактики: наочні, словесні, практичні, ігрові. Етнодидактичні форми організації навчання.

ПИТАННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

1. Педагогіка як наука про виховання, освіту і навчання підростаючого покоління та дорослих.
2. Теорії виникнення виховання: біологічна, психологічна, трудова, релігійна.
3. Основні педагогічні поняття як категорії педагогічної науки: виховання, навчання, освіта, самоосвіта і самовиховання; педагогічний закон, закономірність, принцип, правило; мета, зміст, методи, засоби, результат, форми організації навчання і виховання.
4. Система педагогічних наук: загальна педагогіка (загальні основи, дидактика, теорія виховання, школознавство), вікова педагогіка (переддошкільна, дошкільна, шкільна, для дорослих), спеціальна педагогіка (дефектологія): тифло-, сурдо-, олігофренопедагогіка, корекційна педагогіка, логопедія, історія педагогіки, окремі методики викладання; порівняльна педагогіка, етнопедагогіка, соціальна педагогіка.
5. Поняття "метод науково-педагогічного дослідження".
6. Емпіричні методи педагогічного дослідження (спостереження, опитування, експеримент, тестування) та теоретичні (аналіз, синтез, індукція, дедукція, порівняння, аналогія, моделювання).
7. Етапи педагогічного дослідження: визначення проблеми, теми дослідження; постановка мети й завдань дослідження; вибір об'єкта й предмета дослідження; попередній аналіз інформації; умов і методів розв'язання проблеми; формулювання початкових гіпотез, їх теоретична та експериментальна перевірка; аналіз та узагальнення одержаних результатів, педагогічних фактів, їх наукове обґрунтування; побудова теоретичних висновків.
8. Основні вимоги до особистості вчителя: загальногромадянські, індивідуально-психологічні, морально-педагогічні, практично-соціальні.
9. Вікова періодизація дитини з погляду психології і фізіології (новонароджений, немовля, переддошкільний, дошкільний, молодший шкільний, підлітковий вік, рання юність). Процеси акселерації і ретардації в розвитку дитини. Теорії, що пояснюють принципи акселерації.
10. Біологічне і соціальне в розвитку особистості.
11. Виховання як цілеспрямований фактор розвитку особистості школяра.
12. Національний виховний ідеал. Мета виховання як педагогічне поняття.
13. Виховання як цілеспрямований, цілісний, багатогранний, довготривалий і безперервний процес.
14. Принципи виховання як вихідні положення, що визначають зміст, методи і форми організації роботи вихователя.
15. Поняття про методи і прийоми виховання, засоби і форми організації виховної роботи. Співвідношення між поняттями "метод" і "прийом" у вихованні.
16. Класифікація методів виховання: методи формування свідомості особистості (бесіда, лекція, диспут, дискусія, переконання, навіювання, приклад); методи організації діяльності, спілкування та формування позитивного досвіду суспільної поведінки (привчання, вправи, педагогічна вимога, громадська думка, створення виховуючих ситуацій, прогнозування); методи стимулювання (заохочення, покарання, змагання).
17. Поняття про колектив, його основні ознаки, структура колективу (формальна, неформальна). Функції учнівського колективу (організаційна, морально-виховна, стимулююча).

18. Стадії розвитку колективу за А. Макаренком. Шляхи формування колективу: робота з активом, висунення вимог, принцип паралельної дії, перспективні лінії, формування здорової громадської думки, організація гуманного стилю спілкування дітей, тону у колективі.

19. Поняття про розумове виховання, інтелектуальний розвиток особистості. Зміст і завдання розумового виховання.

20. Світогляд особистості та суспільний світогляд, матеріалістичний та ідеалістичний світогляд.

21. Основні функції світогляду: орієнтаційна, інформаційно-відображувальна та оцінювальна.

22. Основні поняття з питань морального виховання: моральні цінності, моральний ідеал, моральні принципи, моральна свідомість, моральні почуття, моральна діяльність, моральні переконання, моральна спрямованість особистості.

23. Основні завдання та напрями морального виховання.

24. Мета і завдання трудового виховання школярів у сучасних умовах.

25. Методика організації різних видів трудової діяльності молодших школярів.

26. Основні категорії естетичного виховання: естетичні ідеали, естетичні смаки, естетичні цінності. Принципи та система естетичного виховання школярів.

27. Педагогічні умови їх ефективного використання у роботі з дітьми шкільного віку.

28. Завдання фізичного виховання та збереження здоров'я дітей.

29. Складові педагогічної майстерності вчителя-класного керівника.

30. Поняття про сім'ю, сімейні стосунки, функції сім'ї. Історичні типи сім'ї.

31. Класики вітчизняної педагогіки про загальні умови сімейного виховання. А. Макаренко про авторитет батьків, В. Сухомлинський про підготовку батьків до шкільно-сімейного виховання дітей.

32. Недоліки виховання дітей у неблагополучних сім'ях.

33. Дидактика - теорія освіти і навчання. Історія розвитку дидактики (Х. Хельвіг, Й. Юнг, Я. Коменський, Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці, Й. Герbart, А. Дістервег, Г. Спенсер та ін.).

34. Я. Коменський про користь дидактичного мистецтва для батьків, вчителів, учнів, шкіл. Предмет дидактики.

35. Характерні ознаки процесу навчання (двосторонній характер, спільна діяльність вчителя та учнів, керівництво зі сторони вчителя, пізнавальний характер діяльності та ін.).

36. Функції процесу навчання: освітня, виховна, розвивальна, їх взаємозв'язок.

37. Структура процесу навчання.

38. Проблемне навчання як одна з форм подолання навчально-пізнавальних суперечностей.

39. Поняття "технологія навчання".

40. Класифікація мотивів навчання: соціальні, пізнавальні; безпосередньо спонукальні, перспективно - спонукальні; позитивні, нейтральні, негативні; зовнішні, внутрішні.

41. Я. Коменський про стадії навчання; ступені навчання за Й. Герbartом.

42. Поняття про закони і закономірності процесу навчання.

43. Принципи навчання як відображення закономірностей процесу навчання.

44. Знання, уміння, навички, види вмінь та навичок.

45. Зміст освіти як відображення стратегічної мети виховання.

46. Нормативні документи, в яких відображається зміст освіти: навчальні плани, навчальні програми, навчальні підручники, навчальні посібники.

47. Поняття про методи навчання, прийоми навчання.
48. Різні підходи до класифікацій методів навчання. Функції методів навчання.
49. Проблемне навчання. Проблемна ситуація та проблемна задача.
50. Поняття про організаційні форми навчання.
51. Урок як основна форма організації навчальної діяльності у сучасній школі.
52. Поняття про структуру уроку: макроструктура (етапи уроку) і мікроструктура (елементи кожного етапу уроку).
53. Поняття про контроль, перевірку та оцінку знань, умінь і навичок учнів.
54. Форми контролю: фронтальний, груповий, індивідуальний, комбінований та самоконтроль.
55. Поняття про методи контролю знань.
56. Педагогічні вимоги (принципи) до перевірки знань учнів у процесі навчання. Поняття про обсяг знань. Рівні засвоєння знань: репродуктивний,
57. Поняття про систему освіти, її залежність від соціально-політичних, економічних та культурних факторів.
58. Основні міжнародні та вітчизняні законодавчі акти, на яких базується система освіти України: "Конвенція про права дитини" (1989), "Загальна декларація прав людини" (1948), Конституція України (1996), Закони України "Про освіту" (1991), "Про загальну середню освіту" (1999), "Положення про загальноосвітній навчальний заклад" (2000).
59. Основні принципи освіти в Україні.
60. Структура й основні компоненти освіти.
61. Пріоритетні напрями державної політики щодо розвитку освіти.
62. Національний характер освіти і національне виховання.
63. Управління і керівництво освітою та школою в Україні.
64. Суть і структура народної педагогіки.
65. Мета, зміст, принципи, форми і методи в практиці народного виховання.
66. Поняття про народну дидактику. Головна мета народної дидактики.

Першоджерела

1. Алчевська Х. „Що читати народові?”
2. Ващенко Г. "Виховний ідеал"
3. Гербарт Й.Ф. "Загальна педагогіка, виведена з мети виховання"
4. Грінченко Б. „Якої нам треба школи”
5. Демолєн Е. "Нове виховання"
6. Дістервег А. "Посібник для освіти німецьких вчителів"
7. Духнович О. "Народная педагогія"
8. Дьюї Д. "Школа і суспільство", "Школа і дитина", "Школа майбутнього"
9. Кершенштейнер Г. "Що таке трудова школа?"
10. Коменський Я.А. "Велика дидактика", "Закони добре організованої школи", "Материнська школа", "Видимий світ у малюнках”
11. Локк Д. "Думки про виховання"
12. Макаренко А. "Педагогічна поема", "Книга для батьків", "Лекції про виховання дітей"
13. Мономах Володимир "Повчання дітям"
14. Монтессорі М. "Будинок дитини", "Метод наукової педагогіки", "Самовиховання і самонавчання в початковій школі", "Антропологічна педагогіка"
15. Огієнко І. "Українська культура"
16. Песталотці Й. "Лінгард і Гертруда", "Лебедина пісня"
17. Русова С. "Дошкільне виховання", "В дитячому садку"
18. Руссо Ж.-Ж. "Еміль або Про виховання"
19. Сухомлинський В. "Сто порад учителям", "Серце віддаю дітям", "Батьківська педагогіка", "Мудра влада колективу"
20. Ушинський К. "Про народність у громадському вихованні", "Людина як предмет виховання", "Праця в її психічному і виховному значенні", „ Три елементи школи”
21. Френе С. "Педагогічні інваріанти"

Література

1. Аймедов К.Д. Загальна педагогіка та історія педагогіки : підручник / К.Д. Аймедов. – Київ : Слово, 2014. – 352 с.
2. Барабаш Ю. Г. Педагогічна майстерність : теоретичні й навчально-методичні основи / Барабаш Ю. Г., Позінкевич Р. О. – Луцьк : РВВ"Вежа" ВНУ ім. Лесі Українки, 2006. – 476 с.
3. Волкова Н. П. Педагогіка : навч. посіб. 3-тє вид., стер / Волкова Н. П. – Київ : Академія, 2009. – 611 с.
4. Галузинський В. М. Педагогіка : теорія та історія : навч. посіб. / Галузинський В. М., Євтух М. Б. – Київ : Вища школа, 1995. – 237 с.
5. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: методичні поради молодим науковцям / Гончаренко С. У. – Київ, 1995. – 45 с.
6. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / Гончаренко С. У. – Київ, 1997. – 376 с.
7. Гура О. І. Педагогіки вищої школи: вступ до спеціальності : навчальний посібник / Гура О. І. – Київ : Центр навчальної літератури, 2005. – 224 с.
8. Державна національна програма "Освіта" (Україна ХХІ ст.) // Освіта. – 1993. – грудень.

9. Дроб'язко П. І. Українська національна школа: витоки і сучасність / Дроб'язко П. І. – Київ : Академія, 1997. – 180 с.
10. Закон України “Про освіту” : прийнятий 23.05.1991 № 1060-ХІІ, зі змінами та доповненнями станом на 26.01.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>
11. Закон України “Про загальну середню освіту” : прийнятий 13.05.1999 р., зі змінами і доповненнями станом на 19.03.2016 р.[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/651-14>
12. Закон України “Про вищу освіту” : прийнятий 01.07.2014р., зі змінами і доповненнями станом на 24.12.2015 р.[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
13. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання : навч. посібник / Карпенчук С. Г. – Київ : Вища шк., 2005.
14. Києво-Могилянська академія : історія та день сьогоднішній // Просвіта. – 1995. – 23 грудня.
15. Концепція виховання дітей та молоді у національній системі освіти // Інф. зб. М-ва освіти України. –1996. – № 13. – С. 2-15.
16. Кравець В. П. Історія української школи і педагогіки / Кравець В. П. – Тернопіль,1994. – 388 с.
17. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / А. І. Кузьмінський. – Київ : Знання, 2012. – 486 с.
18. Кучерявий О. Г. Педагогіка: особистісно – розвивальні аспекти : навчальний посібник / Кучерявий О. Г. – Київ : Видавничий Дім «Слово», 2014. – 234 с.
19. Логіка науково-педагогічного дослідження: методичні рекомендації / Розроб. В. О. Тимчишин, Л. П.Тимчишин, В. А. Поліщук. – Тернопіль, 1994.
20. Лозова В. І. Теоретичні основи виховання і навчання: навчальний посібник / Лозова В. І., Троцько Г. В. – Харків, 2002. – 225 с.
21. Лунячек В. Е. Основи педагогіки вищої школи: навчальний посібник / В. Е. Лунячек. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. – 252 с.
22. Любар О. Історія української школи і педагогіки: хрестоматія / уклад.: О.О.Любар За ред. В.Г.Кременя. – Київ : Знання 2005. – 752 с.
23. Максимюк С. П. Педагогіка: навч. посіб. / Максимюк С. П. – Київ : Кондор, 2005. – 667 с.
24. Малафіїк І.В. Дидактика новітньої школи : навчальний посібник / Малафіїк І.В. – Київ : Видавничий Дім «Слово», 2015. – 632с.
25. Мешко О. І. Історія української школи і педагогіки / Мешко О. І., Янкович О. І., Мешко Г. М. – Тернопіль, 1999.
26. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навчальний посібник / Мойсеюк Н. Є. – Київ, 2003. – 350 с.
27. Нариси історії Українського шкільництва (1905-1933 рр.) / за ред. О. В. Сухомлинської. – Київ : Заповіт, 1996. – 302 с.
28. Науково-дослідна робота в закладах освіти : методичний посібник / укл. Ю. О. Туранов, В. І. Уруський. – Тернопіль : АСТОН, 2001. – 140с.
29. Національна доктрина розвитку освіти України в ХХІ століття. – Київ, 2001.
30. Онишків З. М. Основи школознавства / Онишків З. М. – Тернопіль, 1996. – 104 с.
31. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник / Ортинський В. Л. – Львів: ЦУЛ, – 2009. – 470 с.
32. Освіта: ідеали і цінності (історико-теоретичний аспект) / під ред. З. І. Равкіна. – М., 1995. – 361с.

33. Освітні технології : навч. – метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М.Любарська [та ін.] ; за ред. О. М. Пехоти. – Київ : Вид-во А.С.К., 2003. – 255с.
34. Педагогіка : навч. посіб. – Харків : ТОВ “Одіссей”, 2005. – 352 с.
35. Педагогічні технології : навч. посіб. для вузів / Падалка О. С., Нісімчук А. С., Смолюк І. О. – Київ : Українська Енциклопедія ім. М. Бажана, 1995. – 254 с.
36. Підласий І. П. Педагогіка. Новий курс: підручник для студентів пед. вузів : В 2-х кн. – Москва: Гуманіт. вид центр ВЛАДОС, 1999. – Кн. 1. – 573с. ; Кн. 2. – 253 с.
37. Постанова МОНУ “Про концепцію загальної середньої освіти (12-річна школа)” // Інформ.зб. МОНУ. – 2002. – № 2. – С. 2.
38. Поясик О. І. Історія педагогіки: навчальний посібник / О. І. Поясик. – Івано-Франківськ : НАІР, 2013. – 172 с.
39. Практикум з педагогіки / за заг. ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир, 2004. – 483с.
40. Рудницька О. П. Педагогіка:загальна та мистецька : навчальний посібник / Рудницька О. П. – Тернопіль : Навчальна книга. – Богдан, 2005. – 360с.
41. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи / Савченко О.Я. – Київ : Абрис, 2002. – 416 с.
42. Стельмахович М. Г. Народна педагогіка / Стельмахович М. Г. – Київ : Радянська школа, 1985. – 312 с.
43. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / Фіцула М. М. – К. : Академвидав, 2010. – 454 с.
44. Фіцула М. М. Педагогіка / Фіцула М. М. – Київ : Академія, 2005. – 528 с.
45. Харламов І. Ф. Педагогіка / Харламов І. Ф. – 7-е изд. – Минск :Университетское, 2002. – 560с.
46. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посібник / Ягупов В. В. – Київ : Либідь, 2002. – 560с.
47. Яремчук В. Д. Національні проблеми загальноосвітньої школи України : історія і сучасність / Яремчук В. Д. – Київ, 1993. – 243 с.

Критерії оцінювання

Додаткове вступне випробування відбувається у формі тесту зі спеціальності й оцінюється за шкалою “достатньо”/“недостатньо”.

Результат додаткового вступного випробування:

Достатньо : виставляється під час проведення додаткового вступного випробування вступнику, який в повному обсязі виконав завдання, продемонстрував обізнаність з усіма поняттями, фактами, термінами; адекватно оперує ними при розв’язанні завдань. Усі питання розкриті правильно, без помилок. Однак допускаються деякі неточності.

Недостатньо: виставляється під час проведення додаткового вступного випробування вступнику за неправильну або поверхневу відповідь, яка свідчить про неусвідомленість і нерозуміння поставленого завдання, має фрагментарний характер. Відповідь засвідчує вкрай низький рівень володіння програмним матеріалом.

Голова фахової атестаційної комісії

проф. Лякішева А.В.

Відповідальний секретар
приймальної комісії

доц. Слащук А.М.